

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Gyógy és Fűszernövény Levelezős Szak

Virágdrogot adó Gyógynövények

Belső konzulens:	Horváthné dr. Baracsi Éva egyetemi docens
Készítette:	Joó Júlia HC38BY levelező tagozat
Intézet:	Kertészettudományi Intézet

Készthely
2023

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	1
1. Bevezetés és célkitűzés.....	3
2. Irodalmi áttekintés	3
2.1 A gyógynövény fogalma	3
2.2 A korai gyógynövény szakirodalom kialakulása.....	3
2.3. A gyógynövények szerepe	4
2.4. A drog fogalma	4
2.5. A növények droként használt részei.....	4
2.6. Virágdrogot adó növények	5
2.6.1. <i>Calendula officinalis</i> L -körömvirág.....	5
2.6.2. <i>Matricaria recutita</i> L- kamilla	6
2.6.3. <i>Humulus lupulus</i> L- komló	7
2.6.4. <i>Lavandula angustifolia</i> Mill-levendula	8
2.6.5. <i>Tilia cordata</i> Mill-kislevelű hárs, <i>Tilia platyphyllos</i> -nagylevelű hárs.....	9
2.6.6. <i>Sambucus nigra</i> L- fekete bodza	10
2.6.7. <i>Papaver rhoeas</i> L-pipacs	11
2.7. Gyógynövények felhasználási lehetőségei	12
2.7.1 Aromaterápia	12
2.7.2. Homeopátia	12
2.7.2 Fitoterápia.....	12
2.7.3. Étrendkiegészítők.....	12
2.7.4. Élelmiszeripari felhasználás	12
2.8. A gyógynövények egyéb felhasználása	13
2.8.1. Forrázat.....	13
2.8.2. Főzet.....	13
2.8.3. Inhalálás/Fürdő	13
2.8.4. Kenőcs.....	13
2.8.5. Borogatás	13
2.8.6. Tinktúra	13
2.8.7. Macerátum	13
2.8.8. Bor.....	13
3.A saját készítésű termékek bemutatása	14
3.1. Bodza szörp és bodzás eperlekvár	14

3.2. Hárs méz.....	15
3.3. Levendulás fürdő bomba.....	15
3.4. Körömvirág kenőcs.....	16
4. Növekedésserkentő termékkel végzett kísérlet bemutatása	17
4.1. Hymagro-sol hatása és összetétele a gyártó szerint.....	17
4.2. A növényállomány telepítése	17
4.3. Hymagro-sol alkalmazása	18
4.4. A növekedésserkentő termékkel végzett kísérlet eredménye	18
5. Összefoglalás	19
6. A szakirodalom jegyzéke	20
5.1 Internetes források.....	20

1. Bevezetés és célkitűzés

Szakdolgozatom témájaként a virágdrogot adó gyógy növényeket választottam. Azért esett erre a témakörre a választásom mert úgy vélem, a virágdrogot adó növények a legszebbek és jó magam is őket használom a legtöbbet. Gyógynövények szeretete még a nagymamámtól ered, aki kislánykoromtól kezdve taníttatott házi praktikákra. Gyógyteákat főztünk, szárítottuk a növényeket majd felakasztottuk a konyhába. Mindig gondosan nevelgettük a gyógy-és fűszernövényeket a kertben. Majd ahogy egyre nagyobb lettem ezek a praktikák megmaradtak az emlékeimben, de nem igazán használtam őket.

Majd 2020 ban felvételt nyertem az Albert Kázmér Mosonmagyaróvári karra mezőgazdasági mérnök fsz szakra. Abban az időszakban javában tombolt Covid 19. Növényélettan órán rengeteg gyógy-és fűszernövényről tanultunk és egyre jobban kezdett ez a téma érdekelni. Elkezdtem utánajárni, olvasni, videókat nézni, majd a tudást alkalmazni a gyakorlatban is. Elvégeztem egy 3 napos online kurzust és ott döntöttem el, hogy mindenképpen szeretném folytatni a tanulást a gyógynövényekről. A virágdrogot adó gyógynövények több növény családba tartoznak. Vannak köztük lágy és fásszárúak, vadontermők és termesztettek egyaránt. Szakdolgozatomban célom, volt a fontosabb virág drogot adó gyógynövény fajok, valamint az általam készített termékek bemutatása.

2. Irodalmi áttekintés

2.1 A gyógynövény fogalma

Gyógynövénynek nevezhetjük azokat a növényeket, amiknek az illóolaját, vagy valamely hatóanyagát használjuk betegségek kezelése gyanánt. Lényegében olyan növényekről beszélhetünk, amik tartalmazznak hatóanyagot. Gyógynövények használata már az ősidőkre visszanyúlik. Az őseink is használhatták már, növényeket gyűjtöttek megkóstolták őket és így megismerhették azokat. A mai gyógynövények több növény családba tartoznak. Vannak köztük lágy és fásszárúak, vadontermők, napjainkban is használt, illetve hasznosított növényeket. Az ember már több ezer éve használ növényeket gyógyításra, illetve ételízesítésre egyaránt. Ezeket régies néven „füveknek” nevezték (Szőke et al., 2009).

2.2 A korai gyógynövény szakirodalom kialakulása

Magyarországi vonatkozásban Melius Juhász Péter Herbárium, amely 1578 -ban íródott füves könyv volt az első forrás, így és ezt a művet tekinthetjük a magyar gyógynövény irodalom kezdetének. Majd 1664-ben Lippay János Posoni kert című könyvében is ír növényekről, amiknek hasznos tulajdonságait olvashatjuk. A 17. században Pápai Páriz Ferenc gyógynövény könyve következett, amit egyszerű szegényebb emberek számára írt azért, hogy önmagukon tudjanak segíteni. Majd 1871 -ben Magyarországon történt egy nagy előre lépés hiszen megjelent Magyar Gyógyszerkönyv. Nem sokkal később 1859-ben Issekutz-Jakab-Házy-Nyíred: Gyógyszerismeret könyvében már a növényekben rejlő hatóanyagokat is tárgyalták. 1853 ban már az egyetemeken is oktatták a gyógynövény ismeretét. Majd 1883-tól Farmakognóziai előadások is folytak, melyeket

Balogh Kálmán tartotta. 1890-ben létrejött az első magyar gyógynövénytermesztő kert, amit Koritsánszki Dénesnek köszönhetünk. 1915-ben létrejött Magyarországon a Gyógynövény Kísérleti Állomás. Az 1970-es években megjelent egy fontos könyv, amit Dr. Petri Gizella Drogatlasza jelentett (Bernáth, 2013).

2.3. A gyógynövények szerepe

A gyógynövényeknek az évek során különböző szerepük volt. Az őskortól egészen az újkorig csak is növényeket használtak az emberek betegségek megelőzésére és kezelésére. Majd a 17. században az emberiség fejlődésével különböző hatóanyagok gyógyszerek és készítmények jelentek meg és azok kerültek az előtérbe, míg a gyógynövények ezáltal hátrébb szorultak. Az 1990-es évek végétől kezd újra előtérbe kerülni a „fűben fában orvosság” tudat és az emberek kiegészítő kezeléseként alternatív megoldásként újra alkalmazzák a gyógynövényeket (Bernáth, 2013).

2.4. A drog fogalma

A drog megfelelően szárított növényi rész, vagy valamilyen állati rész, amelyet vagy amiből előállított készítményt gyógyászati célra használnak. A drognak lehet kettős értelmezése manapság. Ha a drog szót említjük, akkor az angolból származó drugra gondolhatnak az emberek, ami olyan anyagot jelent, ami lehet természetes, szintetikus vagy félszintetikus ami pl- kábultságot, hallucinációkat, euforikus állapotot idézhet elő, heroin, penicillin, marihuána, aspirin. Európában a drog kifejezés a gyógyszerészeti terminológia szerint a gyógyszerként alkalmazható szárított növényi részt jelenti. A drognak az a hatóanyaga, amely a legintenzívebb hatást fejt ki azt nevezzük fő hatóanyagnak (Bernáth, 2013).

A gyógynövények eltérő részei más-más mennyiségben tartalmazzák a gyógyászatban használt fontosabb vegyületeket. Feldolgozás során a növénynek azt a részét hasznosítják, amiben a legmagasabb mennyiségben található a hatóanyag. A drogok gyógyászatban való felhasználását az eltérő hatást kifejtő hatóanyagok okozzák. Drogok lehetnek vízhatók, izzasztó hatásúak, nyálkaoldók, illetve hashajtók (Szőke, et al 2009).

2.5. A növények droként használt részei

Cortex - kéreg

Flos - virág

Fructus - termés

Herba – föld feletti rész „fű”

Radix - gyökér

Rhizoma - gyökértörzs

Folium - levél

Oleum - olaj

Aetheroleum - illóolaj

Semen - mag

Bulbus - hagyma

Bacca - bogyó

Resina - gyanta

Anthodium - virágzat

Pericarpium - terméshéj

Stigma -bibe

Gemma – rügy (Bernáth, 2013).

2.6. Virágdrogot adó növények

2.6.1. *Calendula officinalis* L -körömvirág

Népi elnevezései: Kenyérbélvirág, gyűrűvirág

A növény jellemzése: Egyéves lágyszárú növény, ami a fészkesvirágúak családjába tartozik. Szára 40-60 cm magasra nőhet. Levele fordított tojás alakúak. Fészekvirágzata 3-6 cm átmérőjű. Termése kaszattermés, aminek formája görbe és narancsosbarna a színe. Csöves virágai vannak melyeknek színe sárga, narancs vagy pirosas is lehet (1.Ábra) (Szőke et al, 2009).

1. ábra Körömvirág bokor 2023...(Saját fotó)

Drogja: *Calendulae flos*- körömvirág

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: Hazánkban termesztjük. Betakarítás 2-3 naponként, a virágzás ütemével összehangolva teljes virágzásban május végétől júniusig. Szedés után amennyiben saját magunk szedjük otthon a kiskertünkből akkor szárítókereten szárítsuk. Nagy mennyiségben való betakarítás után 35-40°C-on szárítandó. Hektáronként 1000-2000kg szárazvirágzat gyűjthető. Erősen nedvszívó a drogja ezért ezt figyelembe kell venni a tárolásnál. A legmegfelelőbb papírzacskóban vagy befőttesüvegben tárolni, viszont itt fedő helyett vásznat rakjuk, aminek jó a szellőzőképessége. Meleg és szárasságtűrő faj. Mediterrán eredetű növény Ázsiából származik. Szárazabb, rosszabb minőségű talajon is nagyon jól terem, de magas minőségű drogot csakis jó vízgazdálkodású talajokon lehet előállítani (Bernáth, 2007).

Hatóanyagai: Tartalmaz karotint, keserűanyagot, illóolajat, színanyagot, sárga, narancssárga karotinoidokat. A körömvirág drogjának legfontosabb hatóanyagai a flavonoidok, szaponiok, triterpének illetve kis mennyiségben illóolaj is (Szabó-Lopes, 2008).

Alkalmazása és hatása: Mind a levele, mind a virága ehető, általában salátákba adják, illetve díszítésként különböző fogásokhoz. Fertőtlenítő, gombaölő hatóanyagokat is tartalmaz. Belsőleg gyomorfájásokra, gyomorfekélyre, vastagbélgyulladásra használható a teája. Külsőleg bőrbetegségekre kenőcsként vagy olaj formában használható. Teája fürdőként sömör problémára jó megoldást nyújthat. Kenőcse seb gyógyításra, gyulladt felületre, égési sebre, csípésre is alkalmazható. Olajos kivonatának hámosító hatása van (Bernáth,2007).

Teája: Egy csészébe púpozott teáskanálnyi virágot vagy virágszirmot teszünk, majd forrásban lévő vízzel leöntjük és hagyjuk hűlni 10-15 percig, majd ezután alaposan leszűrjük.

2.6.2. *Matricaria recutita* L- kamilla

Népi elnevezései: A leggyakrabban használt kifejezés az orvosi székfű, de ezenkívül még hívják pipiskének, katókanak és bubulykának.

A növény jellemzése: Az orvosi székfű a fészkesvirágzatúak családjába tartozik. Fészkesvirágzata félgömb alakú. A vacok kúp alakú, aminek a belseje üreges. A virágzat szélén fehér nyelves virágok helyezkednek el. A virágzás kezdetekor a nyelves virágok felfelé állnak, majd kiterülnek. Gyökere apró, viszont sűrű. Szára 10-40cm magasra nőhet. Drogjának illata nagyon erős és jellegzetes (Szőke et al, 2009).

Drogja: Kamillavirág-*Chamomillae Matricariae anthodium flos-Matricaria chamomilla*

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: Magyarországon a kamilla vadon is terem, de termesztik is hazánkban. Magyarországon mindenütt megtalálható, de tömegesen, nagy mennyiségben az Alföld területén. Betakarítása termesztett virágnál kamillakombájnal, míg vadon kamilla fészűvel történik. A fiatal virágokat érdemes napsütésben gyűjteni. Szárítását, ha lehetséges szárítókereten végezzük. Megfelelő szárítás során hamar szét tudjuk morzsolni (2.ábra). Szárítás után jól zárható edénybe, üvegbe helyezzük. Szárítás során 5kg friss virágból 1 kg drogot kapunk (Lopes-Szabó ,2013).

Hatóanyagai: Illóolaja *Matricariae aetheroleum* ennek a színe sötétkék, amit a kamazulén okoz. Ezen kívül még savakat, glükózidákat, cseranyagot tartalmaz. A drogja flavonoidokat, kumarint és nyálka anyagot tartalmaz (Lopes-Szabó, 2013).

Alkalmazása és hatása: Gyulladásgátló, görcsoldó, szélhajtó, külsőleg borogatásra, illetve öblögetésre is használható. Belsőleg a gyomor bélnyálkahártya betegségeire alkalmazható. Nagyon jól használható kamilla a meghűléssel járó betegségek és ezzel járó tünetek kezelésére, ahol a teakeverékek fő alkotóelme. Inhalálására is nagyon alkalmas. A kozmetikai ipar is használja babaápoló szerekhez. Teája nagyon jó gyulladáscsökkentő, illetve altató és nyugtató hatása is van. Ajánlott lefekvés előtt fogyasztani. Gyermekeknél fogzáskor enyhítheti a fájdalmat. Külsőleges alkalmazáskor a szem borogatására kitűnő. Fürdővízbe is önthetünk 3-4 liter kamillateát, ez bőrnugtásra használható (Lopes-Szabó, 2013).

Teájához 1 evőkanál szárított virágot 1 csésze vízzel leforrázzuk, majd hagyjuk 5-10 percet hűlni majd langyos állapotban fogyasztható. Főzni nem ajánlatos a hatóanyagok lebomlása okán.

2. ábra Saját szárított kamilla virág 2023..(Saját fotó)

2.6.3. *Humulus lupulus* L- komló

Népi elnevezései: Szeleginy, sörkomló, sullyogó iszalag

Növény jellemzése: A komló évelő kétlaki növény. A szára csavarodó, a gyöktörzsével képes áttelelni. Virágzata bogas füzér, amiből a komlótoboz kifejlődik. A komlótoboz 2-5 cm hosszú, tojásdad alakú, sok zöldessárga, ovális, hártyás és egymást részben takaró fellevélből áll (3.ábra) (Lopes-Szabó, 2013).

Drogja: Lupuli flos - komlótoboz

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: Vadon is előfordul, de termesztik is. Mindkét esetben a komló tobozait gyűjtjük, teljesen érett állapotban. A komlótobozokat szárítókereten szárítjuk. Amikor már jól szétmorzsolhatóak, akkor érte el a megfelelő szárassági állapotot. A drog jellegzetes, aromás illatú, kesernyés ízű. Jól zárható edényben tároljuk és csak közvetlenül használatkor morzsoljuk szét. 4 kg komlótobozból száradás után csupán 1 kg komlótobozt kapunk (Lopes-Szabó, 2013).

Hatóanyagai: A drogja cserzőanyagokat, gyantaanyagokat, flavonoidokat, illóolajat, keserű anyagokat tartalmaz. Ez utóbbi adja a sör ízét és emellett étvágyfokozó (Lopes-Szabó, 2013).

Alkalmazása és hatása: Illóolaját nyugtatóként használjuk. A komlótobozból készíthető tea és tinktúra is, ami menstruációs fájdalmak esetén nyugtató hatással van (Lopes-Szabó, 2015).

3. ábra Komló toboz.. (Internetes ábra)

2.6.4. *Lavandula angustifolia* Mill-levendula

Népi elnevezései: szagos levendula

Növény jellemzése: A levendula évelő félcserje. A már jó pár éves levendula tő meghaladhatja a 40-60 cm-t. A levendula bokor jó körülmények között gömb alakú. A virág alakja csörszerű, színe ibolyáskék, szárítva kékesszürke. Levele keskeny lándzsa alakú, nemezesen szőrözött szürkészöld színű. A valódi levendula virágzása június végén július elején kezdődik meg. Virágzata álörvökből épül fel, álló hengeres álfűzér virágzat (Bernáth, 2007).

Drogja: Lavandulae flos- valódi levendula virág

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: Hazánkban valódi levendulát *Lavandula angustifolia* Millt termesztjük. Szedni a virágzás kezdetén javasolt. Szárítása csokorban (4.ábra), vagy terítve történik. Szárítás után lemorzsolják a virágszárról. Jól zárható edényben tároljuk. Az illóolaját *Lavandulae aetheroleum* a frissen betakarított virágból merik lepárlás segítségével. 8-10 kg friss virágból lesz 1kg száraz drog a *Lavandulae flos* (Lopes-Szabó, 2013).

Hatóanyagai: Az illóolaj hatóanyagai linalil acetát, linalool, cineol, kámfor ezenkívül tartalmaz még cserzőanyagot és kumarint.

Alkalmazása és hatása: Teáját alvási zavarokra használjuk. Bár legtöbbször más teafüvekkel együtt használjuk, mivel magában nagyon kesernyés, erőteljes az íze. Segít az idegesség nyugtatásában, illetve a migrén esetén. Nagyon jó hatású a fürdője (Lopes-Szabó, 2013).

4. ábra Száritott levendula csokrok 2023..(Saját fotó)

2.6.5. *Tilia cordata* Mill-kislevelű hárs, *Tilia platyphyllos*-nagylevelű hárs

Népi elnevezései: szádokfa, záldogfa, záldog

Növény jellemzése: Gyógynövényként csak a kis és a nagy levelű hársfa virágát használjuk. A kétféle hárs virágának 5 szirma van, míg az ezüst hársnak több, pontosabban 10 db (5.ábra). Emiatt a különbség miatt könnyen megkülönböztethető egymástól. A kislevelűnek a levele nagyon vékony és az alakja szív alakú, a széle pedig fűrészes. A virágzás június és július hónapban történik (Banai, 2020).

Drogja: *Tiliae flos*- hársfavirágzat

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: A kislevelű hárs a dombvidékes területeket kedveli enyhén savanyú talajjal, míg a nagylevelű hárs a sík területektől a magasabb hegyekig is előfordul. Virágait még a teljes virágzás előtt gyűjtjük a murva levéllel együtt száraz időben. Amennyiben a murvalevelet eltávolítjuk ebben az esetben a drogját *Tiliae flos sine*-nek nevezzük. Szárítása árnyékban, vagy szárítókereten történik a beszáradási aránya 4:1 -hez (Banai, 2020).

Hatóanyagai: A drogja tartalmaz cserzőanyagot, nyálkát, flavonoidokat, illóolajat, emellett 5 féle poliszaharidot, fahéjsavakat, linalolt (Banai, 2020).

Alkalmazása és hatása: Alkalmazása légúti hurutra, mindenféle gyulladás kezelésére. Megfázásra és influenzára az egyik legjobban használható gyógynövény. Izzasztó hatással rendelkezik, ami segít a szervezetnek lerövidíteni a betegség időtartamát. Álmatlanságra és idegnyugtatóra is használható. Teához 2,5 dl forró vízhez adunk 1 evőkanálnyi teafüvet. Megfázás alatt ajánlott több napon keresztül is inni naponta többször. Mézzel adagolva torokfájdalmak esetén is hatásos lehet. Szívbetegség számára nem ajánlott (Lopes-Szabó, 2013).

5. ábra Hársfa virága..(Internetes ábra)

2.6.6. *Sambucus nigra* L- fekete bodza

Népi elnevezései: Bocfa, csete, fái bodza

A növény jellemzése: Bodzafélék családjába tartozik sokszor nagy állományban is előforduló cserje vagy bokor. A bodza szára üreges, a levélnyélen 5 db levél helyezkedik el, amelyeknek alakja tojásdad alakúak élénkzöldek és fűrészeltek. A gyümölcse kékes lilás húsos bogyó (Szabó-Lopes, 2008).

Drogja: *Sambuci flos*- feketebodza virág

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: Élőhelye utak mentén, erdősávok szélén, cserjésekben van. A virágzatát metszőollóval vagy ollóval szedjük, ha lehet száraz időben. Szedéskor figyelni kell arra, hogy lehetőleg azt szedjük, aminek a bogernyőjének a széle már kinyílt de a közepe még nem. Ez az időpont május közepétől június legelejéig várható. Azért érdemes száraz időben szedni, mert, ha víz éri, akkor a szárítás során be barnulhat. Szedéskor a virágzatokat kosárba gyűjtjük (6.ábra), (Banai, 2020).

Hatóanyagai: **Drogja** nyálkát, cukrot, gyantát, kolint, emukzint, illóolajat, flavonoidokat, glikozidokat tartalmaz (Banai, 2020).

Alkalmazása és hatása: A nyár elején begyűjtött virágokból egész évre remek teánk lehet. Nagyon jó immunerősítő, megfázáskor is használatos, izzasztó hatása is van. Egy csésze vízzel jól púpozott teáskanálnyi virágot forró vízzel leöntünk, állni hagyjuk 10-12 percet míg hűl, majd alaposan leszűrjük és utána már fogyasztható is. Teája inhalálásra is kiváló. 1 evőkanálnyi virágot 1 liternyi forró vízbe teszünk majd a teával teli lábas felé hajolunk. Ez a gőzőles alkalmas fülbántalmakra is. Az élelmiszeripar is használja lekvár és szörpök, illetve borok készítésénél (Szab-Szabó, 2008).

6. ábra Bodzavirág szedés 2022..(Saját fotó)

2.6.7. *Papaver rhoeas* L-pipacs

Népi elnevezései: pipacsmák, bűdös mák, lúdmák, veresmák, vad mák

Növény jellemzése: Áttelelő lágyszárú növény. Leginkább szántókon és legelőkön árokparton fellelhető. Magjai akár évtizedekig is lapulhatnak a földben amíg várnak a csírázásnak legmegfelelőbb körülményekre. A levelének a széle erősen fűrészes mintázatú. Virágzása májustól szeptemberig figyelhető meg. A szirma két sertesszőrös, ami hamar lehulik. Pártája élénk vöröses színű, (7.ábra) míg a porzói feketések (Banai, 2020).

Drogja: *Papaveris rhoeados flos*- pipacs szíromlevél

Gyűjtés, feldolgozás, élőhely: A pipacsnak a szirmát a reggeli órákban gyűjtjük. Szedéskor és szállításkor vigyázni kell nehogy megsérüljenek, mivel akkor barna folt keletkezik rajta. Frissen kellemes erős illata van a szirmának, ami szárítás során eltűnik. Száradási aránya 7:1 Szárított drogja élénk piros színű, szíromok, fényes olajos tapintással (Banai, 2020).

Hatóanyagai: Cinanint, illetve alkaloidákat is találunk benne. Szirmai nyálkaanyagot tartalmaznak, amit köhögéscsillapításra használnak. Szirmai kis mennyiségben tartalmaznak rhoeadint (Banai, 2020).

Alkalmazása és hatása: Nyáron limonádékba rakhatjuk, nagyon szépen megfesti a folyadékot piros színűre. Forrázata toroköblítésre, nyugtatóként, illetve szempanaszok esetén borogatásra használható. Teakeverékekben is fellelhető, mint szíradó növény.

7. ábra Virágzó pipacs tábla 2022..(Saját fotó)

2.7. Gyógynövények felhasználási lehetőségei

2.7.1 Aromaterápia

Aromaterápia az illóolajok gyógyászati felhasználását jelenti. Gattefosse francia vegyész nevezte el aromaterápiának az aromás növényekkel folytatott gyógyászati módot. A gyógyászat területén az illóolajokat használhatjuk gyulladáscsökkentésre, különböző baktériumok ellen, görcsoldásra, illetve nyugtató hatása is van emellett, a kozmetikai iparban a fodrászat területén illatanyag gyanánt. Az Európai Unión belül 3 irányzatáról beszélünk (Bernáth és Németh, 2007).

1. aromaterápia- belsőleges használat.
2. aromagyógyászat- külső és elsődleges alkalmazásai is engedélyezett
3. aromakológia- igazolni kell az alkalmazott kezeléseket

Magyarországon már tudunk vásárolni magyar készítésű, jó minőségű bőséges választékkal rendelkező illóolajokat hiszen egyre nagyobb itthon is az illóolajokra a kereslet.

2.7.2. Homeopátia

Homeopátia a gyógyászat egy önálló irányzata. Az emberi szervezet öngyógyító képességeit használja ki és magát az embert kezelik. A homeopátiás készítmények alapjának fele tekinthető növényi eredetűnek. Leginkább kis adagokat alkalmaz hatóanyagot (Banai, 2020)

2.7.2 Fitoterápia

A fitoterápia összefoglaló neve a növényi alapú gyógyításnak. Beletartozik a népi gyógyászat, illetve a korszerű alkalmazási módok is. Ezekben a készítményekben többféle hatóanyag is megtalálható. Ezeket a készítményeket mindig minőség biztosítással kell garantálni. (Bernáth, és Németh, 2007)

2.7.3. Étrendkiegészítők

Olyan élelmiszernek minősülő készítmény, ami tartalmaz tápanyagot vagy más élettani hatásokkal rendelkező anyagokat. Lehet por, valamilyen folyadék, de mindenképpen adagolásiilag kisebb mennyiségben használatos (Bernáth és Németh,2007).

2.7.4. Élelmiszeripari felhasználás

A gyógynövények élelmiszeripari felhasználása alatt a fűszereket értjük. Fűszereket ételek ízesítésére, díszítésére használjuk, illetve biológiai aktivitással rendelkeznek. Ezek aromás erőteljes

illatjegyekkel rendelkeznek. Használhatjuk őket nyersen vagy szárítva is egyaránt. Fűszerként több 100 növényt tekintünk (Bernáth és Németh,2007).

2.8. A gyógynövények egyéb felhasználása

2.8.1. Forrázat

Elkészítés. A vizet felforraljuk majd a kiválasztott teát leforrázzuk és letakarjuk, 5-10 percig hagyjuk állni, majd ezután leszűrjük (Parrot, 1998).

2.8.2. Főzet

A vizet felforraljuk és az általunk választott gyógynövény füvet hozzáadjuk, majd lefedjük és alacsony lángon 5-10 percig forraljuk össze, majd félre rakjuk hűlni 15 -20 percre. Ez a módszer azoknál a drogoknál javasolt, amik érzékenyek a magas hőre például a csipkebogyó (Parrot,1998).

2.8.3. Inhalálás/Fürdő

Használata a légutakat tisztítja meg. Egy edénybe rakunk friss növényi részeket majd felöntjük a kívánt mennyiségű forró vízzel, majd a forró gőzt lélegezzük be, mely segít a légutak kitisztításában (Stumpf, 2015).

2.8.4. Kenőcs

Valamilyen növényi olajat lehet ez bármilyen, de a legjobb az olíva olaj, melegítsük fel az általunk kiválasztott friss növényi résszel, majd 15 g méhviaszt alapos kevergetés mellett hozzáadjuk, majd még folyékonyan tégelybe öntjük. Lehűlés után érdemes hűtőben tárolni (Stumpf, 2015).

2.8.5. Borogatás

A borogatás állhat friss növényből, vagy teával, vagy tinktúrából hidegen akár meleg állapotban. Közvetlenül a fájó testrészére rakjuk külsőleg és ott fogja kifejteni jótékony hatásait. Ezt a pakolást érdemes este végezni lefekvés előtt, így több ideje lesz hatni (Stumpf, 2015).

2.8.6. Tinktúra

40%-os alkohollal készült kivonat, ami az alkoholnak köszönhetően sok évig is eltárolható. A növényi részeket felöntjük alkohollal, majd 4 hétig állni hagyjuk fénytől jól elzárt helyen, folyamatosan rázzuk fel, majd elkészülés után leszűrjük (Stumpf, 2015).

2.8.7. Macerátum

A frissen szedett megmosott, általunk kiválasztott növényi részeket belehelyezzük egy általunk kiválasztott jól zárható üvegbe, majd felöntjük jó minőségű növényi olajjal. Ezek után 4 hétig állni hagyjuk, majd leszűrjük (Parrot, 1998).

2.8.8. Bor

A borban nagyon sok növénynek a hatóanyaga tud jól oldódni. Ebbe az alkoholos vizes oldatba belehelyezzük az általunk választott növényt és annak részeit, majd körülbelül 10 napra állni hagyjuk, majd leszűrjük. Ezután mértékkel fogyaszthatjuk (Stumpf, 2015).

3.A saját készítésű termékek bemutatása

Ős és kis termelőként fontosnak tartom a házilag készült termékeket. Amit mi termesztünk és készítünk el, sokkal nagyobb értéket képvisel, mint a bolti termék, hisz rengeteg időt és energiát raktunk bele abba a bizonyos termékbe, illetve pontosan tudjuk, hogy miből és hogyan készült. A házilag készült termékek remek lehetőségek ajándéknak is.

3.1. Bodza szörp és bodzás eperlekvár

Amennyiben bodzával dolgozunk nagyon fontos, hogy honnan szedjük azt. Amennyiben van rá lehetőségünk semmi képp sem út mentén gyűjtsük hiszen bármilyen szennyeződés rá kerülhet. Figyeljünk arra is, hogy csak ép, egészséges virágfejeket gyűjtsünk ne legyen semmilyen betegség vagy bogár rajta. Azt is érdemes nézni, hogy milyen érési fázisban van a virág. Akkor a legideálisabb, ha a külsőjén már kivannak nyílvá a virágok, de belseje még nem. Használat előtt ne mossuk meg, mert akkor az ízanyagok kimosódhatnak vízzel.

A saját készítésű bodzaszörpöm receptje:

Hozzávalók:

- 15-20 db gondosan átnézett, de mosatlan virágfej
- 2 db citrom
- 0,5-1 kg cukor vagy valamiféle édesítő
- 2 l víz
- 5 dkg citromsav

A saját készítésű bodzás eperlekvár receptje:

Hozzávalók:

- 2,5 kg eper
- 1 kg cukor
- 20 db bodzavirág
- dzsemfix

8. ábra Házi készítésű bodzaszörp és bodzás eperlekvár 2022(Saját fotó)

3.2. Hárs méz

Én és a családom gyümölcsstermesztéssel foglalkozunk. Jelenleg a gyümölcsösbe 20db méhcsalád van letelepítve (9.ábra) Egy helyi méhésszel dolgozunk együtt. 2021 júliusában telepítettük be a méheket. Évről évre egyre nagyobb segítségünkre vannak a beporzásban.

Fontosnak tartom a méhek jelenlétét a gyümölcsösben hisz a beporzásban óriási segítséget nyújtanak a nagyobb terméshez. 2022 tavaszán megszereztem a méhészt vizsgát annak érdekében, hogy saját méhcsaládjaink legyenek és még önellátóbbak legyünk ezen a téren. A cél a saját méhes létrehozása 20-40 saját családdal, és a méhészeti terméket is eladásra kínálni saját termékként. Ebben a szezonban vásárolunk 20 új méh kaptárt, illetve méhcsaládot. A terv a téli szezonra egy méhes ház létrehozása, ahol könnyen át tudnak majd telelni a méhcsaládok.

A gyümölcsösön kívül a szezon további részében méheinkkel vándoroltunk repcére akácra, illetve hársra is. Mentorom segítségével a tavalyi évben készítettünk hársmézet, amihez a méhekkal Ausztriába vándoroltunk.

9. ábra Méhesünk 2023..(Saját fotó)

3.3. Levendulás fürdő bomba

Levendulás fürdőbomba egyszerűen elkészíthető és teljesen az ember ízlésére formálható. Az összes alapanyagot egy tálba öntjük és összekeverjük olyan állagúra, hogy össze tudjon állni a massa. A fürdőbombát formázhatjuk a kezünkkel gömbölyűre, vagy akár tetszés szerint szilikon formába is rakhatjuk. Formázás után rakjuk félre 3-5 napra, míg teljesen ki nem szárad, mert csak ezután nem fog szétmorzsolódni (10.ábra). A receptemből 20 db kisebb, vagy 10 db nagyobb méretű bomba készíthető fürdésre készen. Ezt receptet bármilyen szárított növényvel és illóolajjal el lehet készíteni.

Hozzávalók:

- 100g szódabikaróna
- 50g citromsav
- 25g só
- 25g étkezési keményítő
- 1 evőkanál szárított levendula
- 30g olíva olaj
- 30 csepp levendula illóolaj

10. ábra Levendulás fürdőbomba 2023(Saját fotó)

3.4.Körömvirág kenőcs

Házi körömvirág kenőcsöm nagyon gyorsan elkészíthető. 3 alapanyag szükséges hozzá (11.ábra). A szárított virágot összemelegítem egy lábosba, az olíva olajjal, amikor már kezd gyöngyözni az olaj hozzáadjuk a kockára vágott méhviaszt. Folyamatosan kevergetjük míg a viasz teljesen el nem olvadt. Ezek után szűrő segítségével alaposan leszűrjük a folyadékot azért, hogy ne maradjon benne növényi rész. Majd beletöltjük tetszés szerinti méretű tégelyekbe, és hagyjuk megszáradni. A kenőcsöt nagyon meleg időben jobb hűtőben tárolni.

Hozzávalók:

- Marék szárított körömvirág
- 5 evőkanál olíva olaj
- méhviasz

11. ábra Körömvirág kenőcs az alapanyagokkal 2023(Saját fotó)

4. Növekedésserkentő termékkel végzett kísérlet bemutatása

A növekedésserkentő termékkel végzett kísérletemet 2022 június 18.-án kezdtem meg Fertőrákoson található veteményes kertünkben. A kísérletben szemléltetni szerettem volna az általam kiválasztott Hymagro-sol bio 1literes készítmény hatékonyságát kísérleti parcellában (12.ábra). Kísérletben résztvevő növénynek a körömvirágot választottam. Ennek az az oka, hogy 2022 júniusában a kertünkben sok vadon kikelt körömvirág palántákat találtam, melyek alkalmasak voltak a parcellák beültetésére.

4.1. Hymagro-sol hatása és összetétele a gyártó szerint

- Gyorsítja a magok csírázását
- Segíti a gyökérképződést és a növekedésében
- Növeli a klorofill tartalmat
- Elősegíti a talaj mikroorganizmusainak életműködését
- Segíti a tápanyagok hasznosulását, felszívódását
- Fokozza a termés minőségét és mennyiségét
- Segíti a növény aszálytűrő képességet
- Stabilizálja a növények elektrolit rendszerét, a növényi nedvek keringését
- A növények ellenállóbbak lesznek a betegségekkel szemben
- Szervetlen mikroelem sókkal szerves komplexeket képez, jelentősen javítva a felszívódást (URL3).

Összetétele: 27% huminsav, 0,30% Nitrogén, 0,01% Foszfor, 5,0% Kálium, 0,4% Kalcium, 0,1% Magnézium, 0,2% Kén, 1% Vas, 3mg/kg Mangán Szelén, 20mg/kg Cink, 20mg/kg Réz, 3mg/kg Szelén, 1mg/kg Molibdén (URL3).

12. ábra Bio növekedést serkentő készítmény 2022..(Saját fotó)

4.2. A növényállomány telepítése

Az ültetés kezdete 2022 június 18.án történt (13.ábra). A telepítés előtt megfelelően előkészítettem a földet. Előtte nap ki lett gyomtalanítva majd meg lett kapálva. A területen kimértem 3 db 1m x1m- es területet. 2db 1m x 1m es kockába ültettem a palántákat míg a középső üresen hagyott terület maradt, hogy ne legyen a két kísérleti parcella közvetlen közel egymáshoz. Egy 1 m² es

parcellába $6 \times 6 = 36$ db közel hasonló méretű körömvirág palánta került. Az elültetést követően az egyik parcellát tiszta vízzel, míg a másikat Hymagro-sol -os oldattal öntöztem meg.

13. ábra Kísérleti parcella elkészítése 2022.06.18. (Saját kép)

4.3. Hymagro-sol alkalmazása

A készítmény adagolásához a javaslat dísznövényekhez és virágokhoz 50ml/10 liter víz. A kísérlet alatt 0,5 l Hymagro-solt használtam fel. Ami azt jelenti, hogy 10 alkalommal öntöztem alkalmanként 50ml -t ebből a készítményből. A kísérlet 2022. 06.18-2022.08.11 között tartott (15.ábra).

14. ábra A körömvirág kísérletem 2022. 06.18-2022.08.11ig képekben (Saját fotó)

4.4. A növekedésserkentő termékkel végzett kísérlet eredménye

A növényeken nem látszott méret különbség sem száron, sem a levelükön. Viszont a virágok méretén igen. Amiket csak vízzel kezeltem azok sokkal kisebbek voltak, mint amik kaptak növekedésserkentő szert. A vízzel öntözött virágok 1-3 cm átmérőjűek míg a bio szerrel kezelték 3-6cm átmérőjűre nőttek meg. Tehát a duplájára (14.ábra).

15. ábra Méret különbség mérése 2022.(Saját fotó)

A kísérletemet, ha újra kezdeném sok mindent változtatnék rajta. Elsősorban nem kiültetéskor küzdeném el használni a talaj kondicionálót, hanem a vetés utána.

A másik dolog, amit változtatnék az egyértelműen a begyűjtött virágok szárítása és tárolása lenne. A szárítást tálcán végeztem, ahova kiterítettem a friss virágokat és vártam pár hetet a száradásukkal. A száradást követően befőttesüvegbe raktam a virágdrogot és jól lezártam kupakkal. Mint kiderült hiba volt. Az üveget kupakkal zártam le. Jobb lett volna, ha, anyaggal és befőttes gumival lefedni az üveget, mivel az anyag nyújt a növénynek egy bizonyos mennyiségű szellőzést és így nem tud elrohadni benne. A másik hibám pedig az lehetett, hogy nem vártam eleget a teljes száradásig. Habár külsőleg úgy néz ki a virág, mint ami teljesen meg van száradva, de bennük nedvesség és így lehet, hogy megpenészedtek a virágok. Nemrégiben vásároltam egy szárító berendezést, amin be tudom állítani a megfelelő hőfokot és szárítási időt így a jövőben ki tudom küszöbölni az efféle problémákat.

5. Összefoglalás

Szakdolgozatom témájaként a virágdrogot adó gyógynövényeket választottam. Céлом volt a fontosabb virág drogot adó gyógynövény fajok, valamint az általam készített termékek, valamint a Hymagro-SI növénykondicionáló szerrel végzett kísérlet bemutatása.

Virágdrogot adó gyógynövények között a legjelentősebbek a körömvirág, (*Calendula officinalis* L), a kamilla, (*Matricaria recutita* L), a levendula, (*Lavandula angustifolia* Mill), a komló, (*Humulus lupulus* L), a hárs, (*Tilia cordata* Mill), a fekete bodza, (*Sambucus nigra* L), és a pipacs, (*Papaver rhoeas* L).

A saját készítésű termékekhez bodzavirágot, levendula és körömvirágot használtam fel. A növekedésserkentő termékkel végzett kísérletemet 2022 nyarán a Fertőrákoson megtalálható veteményes kertünkben végeztem. A körömvirág virágzatának méretére a szer pozitív hatását figyeltem meg, így javaslom annak alkalmazását másoknak is, akik ezt a virágot termesztik.

6. A szakirodalom jegyzéke

1. Bernáth Jenő (2013): Vadon termő és termesztett gyógynövények Mezőgazda Kiadó, Budapest.
2. Bernáth- Németh (2007) Gyógy-és fűszernövények gyűjtése, termesztése és felhasználása. Mezőgazda Kiadó, Budapest.
3. Banai (2020) Gyógynövény- és drogismeret. Műszaki kiadó, Magyarország.
4. Szabó György – Lopes-Szabó Zsuzsa (2008) A bükkü füvesember gyógynövényei. Magánkiadás, Magyarország.
5. Szöke Éva-Kéry Ágnes-Lemberkovics Éva (2009) Farmakognózia. Semmelweis Kiadó, Budapest.
6. Parrot H (1998) Gyógynövények és gyógyteák Merlin Book Agency kiadó, Anglia.
7. Stumpf U(2015) Gyógynövények és mérgező hasonmásaik. Sziget Kiadó, Magyarország.
8. Lopes-Szabó Zsuzsa (2013) Gyógynövények a zsebben. Magánkiadás, Magyarország.
9. Bremness L (1995) Fűszer-és Gyógynövények. Grafo Kiadó , Anglia.

5.1 Internetes források

URL1:<https://fitoterapiakalauz.hu/komlo/>

URL2:<http://www.naturalherbs.ro/hu/project/kislevelu-hars-tilia-cordata/>

URL3:<https://biopol.hu/termek/hymagro-sol-talajkondicionalo-20-liter/>

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Joo' Julia
A Hallgató Neptun kódja: HC83134
A dolgozat címe: Vizsgadolgozat az előgyógyászathoz
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Georgikon Campus Keszthely

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 07 nap

Joo' Julia
Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A **Joó Júlia** (hallgató Neptun azonosítója: HC83BY) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Keszthely, 2023. 04. 28.

Horváth dr. Baracsi Suci
Belső konzulens

